

Αξιότιμη Κυρία Υπουργέ Παιδείας και Θρησκευμάτων,

Αξιότιμε Κύριε Υφυπουργέ για θέματα Ανώτατης Εκπαίδευσης,

Αξιότιμε Κύριε Γενικό Γραμματέα Ανώτατης Εκπαίδευσης,

Η Συνέλευση του Τμήματος Φιλολογίας, μολονότι αντιλαμβάνεται τη μέριμνα του νέου νόμου (4967/2022) για τη δημιουργία δομής που θα αναλάβει την παιδαγωγική προετοιμασία των μελλοντικών εκπαιδευτικών, εκφράζει συγχρόνως τον έντονο προβληματισμό της από τις προβλέψεις του νόμου στο άρθρο 99 σχετικά με τη χορήγηση του Π.Π.Δ.Ε. Θεωρώντας ότι αρκετά από αυτά που προβλέπονται για το «Ειδικό πρόγραμμα σπουδών παιδαγωγικής και διδακτικής επάρκειας», πέραν των επιμέρους προβληματικών στοιχείων που αφορούν την εφαρμογή τους, φέρνουν με επιτακτικό τρόπο στην επιφάνεια χρονίζοντα προβλήματα που αφορούν ειδικά τα Τμήματα Φιλολογίας αλλά και όσα άλλα χορηγούν πτυχία που επιτρέπουν στους αποφοίτους τους να εργάζονται στον κλάδο ΠΕ02 της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αποφάσισε να συντάξει το συνημμένο κείμενο στο οποίο εκθέτει τις μείζονες όψεις και των δύο ζητημάτων —του Π.Π.Δ.Ε. και του ανορθολογισμού που επί σειρά ετών έχει επιβαρύνει τις φιλολογικές σπουδές— και διατυπώνει συγκεκριμένες προτάσεις για την αντιμετώπισή τους.

Θέτοντας υπόψη σας το κείμενο, το Τμήμα μας δηλώνει έτοιμο να συμβάλει σε κάθε σχετική συζήτηση με περαιτέρω διευκρινίσεις.

Με εξαιρετική τιμή

Η Πρόεδρος και τα Μέλη της Συνέλευσης του Τμήματος Φιλολογίας ΑΠΘ

Κοινοποίηση

- Πρυτανικές Αρχές ΑΠΘ
- Σύγκλητος ΑΠΘ
- Κοσμητεία Φιλοσοφικής Σχολής ΑΠΘ
- ΕΘ.Α.Α.Ε.
- Τμήματα Φιλολογίας

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης - Τμήμα Φιλολογίας

Σχετικά με τη δημιουργία ειδικού προγράμματος σπουδών παιδαγωγικής και διδακτικής επάρκειας, σύμφωνα με το άρθρο 99 του νόμου 4967/2022

I. Το πρόβλημα

Είναι γνωστό ότι για να γίνει κάποιος/α εκπαιδευτικός απαιτείται επιστημονική και παιδαγωγική επάρκεια. Στην ελληνική πραγματικότητα υπάρχει πρόβλημα και με τα δύο στην εκπαίδευση μελλοντικών φιλολόγων (κλάδος ΠΕ02):

- στην αποκαλούμενη «επετηρίδα» των προς διορισμό φιλολόγων εγγράφονται απόφοιτοι πλήθους Τμημάτων, πολλά από τα οποία δεν διδάσκουν επαρκώς τα φιλολογικά μαθήματα του ελληνικού σχολείου. Δεν έχουν επομένως την απαιτούμενη επιστημονική επάρκεια. Πρόκειται για το πιο σοβαρό ζήτημα το οποίο δεν έχει απασχολήσει ποτέ την πολιτεία με σοβαρές επιπτώσεις στην παρεχόμενη εκπαίδευση.
- Δεν έχει υπάρξει μέχρι τώρα μέριμνα για σοβαρή παιδαγωγική προετοιμασία των μελλοντικών εκπαιδευτικών.

II. Η λύση που προτείνει ο νόμος 4967/2022

Ο νόμος, ακολουθώντας εν πολλοίς διεθνείς πρακτικές, σύμφωνα με τις οποίες την ευθύνη για την παιδαγωγική προετοιμασία των μελλοντικών εκπαιδευτικών την έχουν Παιδαγωγικά Τμήματα, προτείνει τη δημιουργία/αξιοποίηση αντίστοιχων δομών των ελληνικών Α.Ε.Ι. Η επιλογή αυτή δεν λαμβάνει υπόψη την ισχύουσα ελληνική πραγματικότητα και θα δημιουργήσει μεγαλύτερα προβλήματα από αυτά που επιδιώκει να επιλύσει.

III. Βασικά προβλήματα που δημιουργούνται

- Αγνοεί τη μεγάλη βαρύτητα της επιστημονικής επάρκειας, με συνέπεια τη διαιώνιση της απαράδεκτης ισχύουσας κατάστασης, του διορισμού δηλαδή φιλολόγων χωρίς επαρκή εκπαίδευση στα αντικείμενα που καλούνται να διδάξουν.
- Επιβαρύνει τα Παιδαγωγικά Τμήματα των Φιλοσοφικών Σχολών με διπλό ρόλο: να προετοιμάζουν φιλολόγους για την εκπαίδευση (δεν συμβαίνει αυτό διεθνώς) και παράλληλα να εκπαιδεύουν απόφοιτους άλλων Τμημάτων. Τα Παιδαγωγικά Τμήματα είναι εκ των πραγμάτων αδύνατο να ανταποκριθούν στον διπλό αυτό ρόλο, εφόσον (α) χρειάζεται να περιλάβουν τα προγράμματά τους ικανό αριθμό μαθημάτων, προκειμένου να προσφέρουν επιστημονική επάρκεια στους αποφοίτους τους και (β) είναι αδύνατο να μπορέσουν να εκπαιδεύσουν τον πολύ μεγάλο αριθμό φοιτητών και αποφοίτων άλλων Τμημάτων. Αυτό θα οδηγήσει σε μαθήματα με μαζικά ακροατήρια, τα οποία κατά συνέπεια δεν θα έχουν τη δυνατότητα επαρκούς (χρονικά και ουσιαστικά) πρακτικής άσκησης, κάτι που είναι βασικό στοιχείο για την απόκτηση παιδαγωγικής επάρκειας.
- Αδικεί κατάφωρα όσα Τμήματα, όπως το Φιλολογίας, κατά τεκμήριο είναι αυτά που θεραπεύουν τα γνωστικά αντικείμενα των φιλολογικών και ιστορικών μαθημάτων της Β΄θμιας Εκπαίδευσης και εξασφαλίζουν την επιστημονική επάρκεια των μελλοντικών φιλολόγων (κλάδου ΠΕ02), καθώς οι φοιτητές/τριές τους όχι μόνο εξισώνονται με τους φοιτητές Τμημάτων με λιγότερη έμφαση στο επιστημονικό πεδίο, αλλά καλούνται να φοιτήσουν ένα επιπλέον έτος, για να αποκτήσουν την παιδαγωγική επάρκεια.
- Θέτει πολύ περιορισμένα χρονικά περιθώρια για τη συγκρότηση μιας τόσο σημαντικής δομής

και, ειδικότερα, αιφνιδιάζει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες που έχουν εισαχθεί παλιότερα και βρίσκονται σε προχωρημένο εξάμηνο σπουδών.

- Γενικότερα, επιβαρύνει όλους τους φοιτητές με ένα επιπλέον έτος σπουδών για κάτι που είναι ασφαλώς χρήσιμο και απαραίτητο, αλλά ήδη διασφαλίζεται εντός του κανονικού προγράμματος σπουδών τους. Η επερχόμενη επιβάρυνση είναι ασύμμετρα μεγάλη σε σχέση με το αναμενόμενο αποτέλεσμα, εφόσον ο μαζικός χαρακτήρας που θα προσλάβουν οι σπουδές στο νέο πρόγραμμα κάθε άλλο παρά εγγυάται τον ουσιαστικό χαρακτήρα τους. Μάλλον θα παραμείνει εντέλει η επίφαση απόκτησης παιδαγωγικής και διδακτικής επάρκειας, χωρίς κάποιο σημαντικότερο κέρδος από αυτό που ισχύει σήμερα. Για αυτούς τους λόγους θεωρούμε προσφορότερο να βρεθούν άλλες λύσεις που δεν θα παρατείνουν τον χρόνο σπουδών των φοιτητών.

IV. Προτάσεις που αφορούν τον νόμο (εάν τελικά δεν εισακουστεί ο προβληματισμός μας για τις δυσμενείς επιπτώσεις του νέου προγράμματος, όπως προτείνεται)

- Να δοθεί μεγαλύτερη άνεση χρόνου από το ασφυκτικά περιορισμένο χρονικό διάστημα (έως τις 31 Αυγούστου 2023), προκειμένου να μπορέσει να συγκροτηθεί με τον καλύτερο τρόπο η νέα δομή μέσα στο Πανεπιστήμιο.
- Η έναρξη ισχύος του νέου Π.Π.Δ.Ε. να γίνει από τους εισαχθέντες κατά το τρέχον ακαδημαϊκό έτος (2022-2023), προκειμένου να υπάρξει ο απαραίτητος χρόνος προγραμματισμού των σπουδών των φοιτητών/φοιτητριών.
- Να τεθεί κεντρικά ένα γενικό πλαίσιο των απαιτούμενων μαθημάτων, στη λογική που ίσχυε ως προς τη διάρθρωση των τριών αξόνων στα έως τώρα προγράμματα χορήγησης Π.Π.Δ.Ε., προκειμένου να υπάρξει ομοιομορφία στα χορηγούμενα πιστοποιητικά ανά την Ελλάδα, και να ανατεθεί στα πανεπιστήμια η ρύθμιση των επιμέρους λεπτομερειών.
- Για την πρόσβαση στο νέο πρόγραμμα να τεθεί ως προϋπόθεση η επιτυχής εξέταση σε μαθήματα των 120 πιστωτικών μονάδων, διότι οι 180 που ορίζονται μπορεί να προκαλέσουν την υποψία ότι υπάρχει διάθεση αποκλεισμού πρόσβασης σε όλους τους φοιτητές. Θα μπορούσε επίσης συνδυαστικά να προβλέπεται και ένα όριο εξαμήνου φοίτησης, π.χ. «και όχι πριν από το 6^ο εξάμηνο φοίτησης».
- Θεωρούμε ότι η ΕΘ.Α.Α.Ε., που είναι το θεσμικό όργανο πιστοποίησης όλων των πανεπιστημιακών προγραμμάτων, έχει απόλυτη επάρκεια να αποφασίσει για τις προτάσεις των πανεπιστημιακών φορέων που αφορούν το Π.Π.Δ.Ε. Δεν κρίνεται απαραίτητη η εμπλοκή του Ι.Ε.Π., που η πλειονότητα του προσωπικού του στελεχώνεται από αποσπασμένους εκπαιδευτικούς, και η διοίκησή του είναι προσωρινή.

V. Προτάσεις που θα οδηγήσουν σε σοβαρή προσέγγιση του ζητήματος της εκπαίδευσης των μελλοντικών φιλολόγων

- Να προσδιοριστούν με σαφήνεια οι απαραίτητες γνώσεις που πρέπει να έχει ο φιλόλογος της Β΄βάθμιας Εκπαίδευσης (κλάδος ΠΕ02) με βάση τα ισχύοντα στα σχολεία, και να προσαρμόσουν τα Τμήματα τα προγράμματα σπουδών τους σε αυτές, ώστε να πάψει η ανισότητα και ανομοιογένεια των προσόντων μεταξύ των φιλολόγων στην ελληνική Β΄βάθμια εκπαίδευση. Θεωρούμε ότι αυτό θα συνεισφέρει σημαντικά και στην ποιοτική βελτίωση της διδασκαλίας των φιλολογικών μαθημάτων στα Γυμνάσια και Λύκεια.
- Σε πρακτικό επίπεδο, η υιοθέτηση της προηγούμενης πρότασης θα σημαίνει ότι όλα τα Τμήματα που οι απόφοιτοί τους έχουν δικαίωμα εργασίας στον κλάδο ΠΕ02 θα μεριμνήσουν να αποκτούν οι απόφοιτοί τους και την επάρκεια επί του γνωστικού αντικείμενου που θα κληθούν να διδάξουν ως φιλόλογοι, ορίζοντάς τους ικανό αριθμό μαθημάτων που θα πρέπει να λαμβάνουν

από Τμήματα Φιλολογίας ή/και Ιστορίας-Αρχαιολογίας, κατά τρόπο που να διασφαλίζει και ίσο συνολικό χρόνο φοίτησης για όλους αυτούς τους αποφοίτους από όποιο Τμήμα και αν αποφοιτούν.